

MAŁGORZATA FRONCZEK

Uniwersytet Ekonomiczny im. K. Adamieckiego w Katowicach

TENDENCJE W POLSKIM HANDLU ZAGRANICZNYM NA TLE HANDLU ŚWIATOWEGO

Streszczenie

Celem artykułu jest prezentacja tendencji w handlu światowym i zagranicznym Polski w latach 1990–2011. Był to bowiem okres, w którym wystąpiły bardzo dynamiczne zmiany warunków gospodarowania: proces liberalizacji handlu w ramach GATT/WTO oraz ugrupowań integracyjnych, transformacja ustrojowa państw byłego bloku wschodniego i otwarcie ich gospodarek na zagranicę. Sprzyjało to rozwojowi handlu światowego i handlu zagranicznego Polski. Z badań wynika, że polski handel zagraniczny rozwijał się w tym okresie w szybszym tempie niż handel światowy. Ten ostatni koncentrował się w państwach Triady. Głównymi jego ośrodkami były: Europa, Azja i Ameryka Północna, ale wyraźnie rośnie znaczenie państw azjatyckich. W badanym czasie Polska awansowała z 37 miejsca na 27 na liście światowych eksporterów oraz z 38 na 24 na liście importerów. Udział Polski w światowym handlu wzrósł z 0,3% w 1990 roku do około 1,1% w 2011 roku.

Słowa kluczowe: handel zagraniczny Polski, handel międzynarodowy

Wprowadzenie

Charakterystyczną cechą współczesnej gospodarki światowej jest tendencja do znoszenia ograniczeń w handlu międzynarodowym. Jej źródłem była liberalizacja obrotów w ramach WTO oraz ugrupowań integracyjnych, których tworzenie

zanotowano właściwie na wszystkich kontynentach. Ułatwiało to stopniowo dostęp do rynków innych państw i sprzyjało rozwojowi handlu międzynarodowego.

Polska również była uczestnikiem tych zmian. Transformacja ustrojowa rozpoczęta w Europie Środkowo-Wschodniej na początku lat 90 XX wieku spowodowała bardzo dynamiczne i głębokie zmiany w systemie gospodarczym państw, tworzących wcześniej blok państw wschodnich. Efektem przejścia od gospodarki nakazowo-rozdzielczej do rynkowej było otwarcie się byłych państw socjalistycznych na ściślejsze kontakty z nowymi partnerami handlowymi (szczególnie z państwami Europy Zachodniej). Polska stała się członkiem CEFTA, podpisała umowę stowarzyszeniową ze Wspólnotami Europejskimi, przystąpiła do WTO. Na skutek tych działań zniesiono większość barier w polskim handlu zagranicznym. Producenci oraz przedsiębiorstwa handlowe w Polsce zyskały z jednej strony dostęp do nowych, chłonnych rynków zbytu, z drugiej natomiast mogły korzystać z dostępu do nowych źródeł zaopatrzenia.

Celem artykułu jest prezentacja rozwoju handlu światowego w latach 1990–2011. Uwagę zwrócono na strukturę geograficzną i towarową wymiany międzynarodowej, a zwłaszcza na zmianę pozycji naszego kraju w światowym eksporcie i imporcie ogółem oraz według rodzaju produktów.

W pracy wykorzystano głównie dane źródłowe pochodzące ze statystycznej bazy danych handlowych Światowej Organizacji Handlu. Częściowo uzupełniono je o dane pochodzące z GUS-u i raportów rocznych WTO.

1. Rozwój handlu międzynarodowego i handlu zagranicznego Polski w latach 1990–2011

W badanym czasie bardzo wyraźnie wzrosła wartość handlu światowego. W roku 1990 eksport światowy wynosił 3,5 bln USD, w 2011 roku był ponad pięciokrotnie wyższy i przekraczał 18,2 bln USD. Dane zawarto w tabeli 1. Wartość eksportu Polski także wyraźnie rosła w tym czasie. W roku 1990 wynosiła 14,3 mld USD, ale w 2011 roku było to już ponad 187 mld USD, a więc 13 razy więcej.

W naszym imporcie różnica była jeszcze większa. W roku 1990 wartość dóbr, które zostały przywiezione do Polski, była równa 11,6 mld USD, a w 2011 roku przekraczała 207 mld USD. Była więc prawie 18-krotnie wyższa.

Tabela 1. Wartość handlu światowego oraz handlu zagranicznego Polski w latach 1990–2011 (w mld USD)

Lata	Eksport światowy	Eksport Polski	Import światowy	Import Polski
1990	3 449,0	14,3	3 550,0	11,6
2000	6 456,0	31,7	6 724,0	49,0
2001	6 191,0	36,0	6 483,0	50,2
2002	6 492,0	41,1	6 742,0	55,3
2003	7 586,0	53,8	7 867,0	68,3
2004	9 218,0	75,0	9 568,0	89,7
2005	10 495,0	89,4	10 860,0	101,6
2006	12 120,0	110,8	12 444,0	127,0
2007	14 012,0	140,1	14 311,0	165,7
2008	16 140,0	170,5	16 541,0	208,8
2009	12 542,0	136,5	12 736,0	149,5
2010	15 274,0	159,7	15 464,0	178,0
2011	18 255,0	187,4	18 438,0	207,7

Dane w cenach bieżących.

Źródło: Statistical database, <http://stat.wto.org> (25.01.2013).

Tę obserwację potwierdzają również wskaźniki dynamiki handlu światowego oraz polskiego eksportu i importu. Dane w tabeli 2 wskazują, że wartość naszej wymiany z zagranicą rosła w badanych latach szybciej niż wartość światowego handlu. W latach 2001–2011 wartość eksportu światowego wzrastała w tempie

Tabela 2. Dynamika handlu światowego oraz handlu zagranicznego Polski w latach 2001–2011 (rok poprzedni = 100)

Lata	Eksport światowy	Eksport Polski	Import światowy	Import Polski
2001	95,9	113,4	96,4	102,4
2002	104,9	114,3	104,0	110,2
2003	116,9	130,7	116,7	123,5
2004	121,5	139,6	121,6	131,4
2005	113,9	119,2	113,5	113,3
2006	115,5	123,9	114,6	124,9
2007	115,6	126,5	115,0	130,5
2008	115,2	121,6	115,6	126,0
2009	77,7	80,1	77,0	71,6
2010	121,8	117,0	121,4	119,1
2011	119,5	117,3	119,2	116,6

Źródło: jak pod tabelą 1; obliczenia własne.

9,9% średniorocznie, wartość polskiego eksportu rosła rocznie średnio o 17,5%, a wartość importu o 14,0%.

Warto dodać, że rozmiary naszej wymiany towarowej z zagranicą również szybciej rosły niż wolumen eksportu światowego (tab. 3). W badanych latach wolumen światowego eksportu wzrósł przeciętnie rocznie o około 4,3%, natomiast rozmiary polskiego eksportu zwiększały się średnio o 10,1% rocznie a rozmiary, importu – o 7,6% rocznie.

Tabela 3. Wolumen eksportu światowego oraz eksportu Polski w latach 1990–2011 (roczna zmiana w %)

Lata	Eksport światowy	Eksport Polski	Import Polski
1990–2000	6,0	7,5	18,1
2001	0,0	11,8	3,2
2002	3,0	8,3	7,3
2003	6,0	18,7	8,2
2004	10,0	18,2	17,3
2005	7,0	10,6	5,2
2006	9,0	16,1	16,8
2007	6,0	9,4	15,1
2008	2,0	6,8	8,5
2009	-12,0	-8,0	-14,3
2010	14,0	13,2	13,7
2011	5,0	8,1	6,2

Źródło: *International Trade Statistics 2012*, Genewa, WTO 2012; *Rocznik Statystyczny Polski 2012*, GUS, Warszawa 2012, obliczenia własne.

Nasz handel zagraniczny podlegał podobnym tendencjom jak handel światowy. Przykładem takiej zależności jest choćby wyraźne załamanie wymiany towarowej w 2009 roku, w którym w skutek kryzysu gospodarczego rozmiary światowego eksportu skurczyły się o 12%. Dane wskazują, że również polski handel zagraniczny mocno „wyhamował” w tym czasie. Nasz eksport zmniejszył się o 8%, a import aż o 14%.

2. Kierunki geograficzne handlu światowego oraz miejsce Polski w światowym eksporcie i imporcie

Do analizy kierunków geograficznych handlu światowego wykorzystano podział świata na regiony zgodnie z klasyfikacją stosowaną przez Światową Organizację Handlu. Wyróżniono w niej siedem regionów: Afrykę, Azję, Wspólnotę Niepodległych Państw, Europę, Bliski Wschód, Amerykę Północną oraz Amerykę Południową i Środkową. W tabeli 4 zebrano dane dotyczące wartości eksportu oraz importu poszczególnych regionów, a w tabeli 5 zaprezentowano strukturę geograficzną handlu światowego według wymienionych kierunków.

Tabela 4. Wartość handlu światowego według kierunków geograficznych w latach 1990–2011 (w mld USD)

Regiony	Eksport			Import		
	1990	2000	2011	1990	2000	2011
Afryka	106,0	148,5	594,2	99,6	129,7	559,5
Azja	792,4	1 837,3	5 976,8	761,5	1 678,7	5 961,2
WNP	59,0	145,7	788,8	66,3	81,6	541,5
Europa	1 684,9	2 634,0	6 612,3	1 750,9	2 774,9	6 871,9
w tym Polska	14,3	31,7	187,4	11,6	49,0	207,7
Bliski Wschód	138,4	268,0	1 250,6	101,3	167,4	684,2
Ameryka Północna	562,0	1 225,0	2 282,5	684,5	1 684,3	3 090,7
Ameryka Południowa i Środkowa	106,1	197,8	750,0	85,9	207,4	728,7
Świat	3 448,9	6 456,3	18 255,1	3 550,0	6 724,0	18 437,6

Źródło: jak pod tabelą 1; obliczenia własne.

Tabela 5. Struktura handlu światowego według kierunków geograficznych w latach 1990–2011 (w %)

Regiony	Eksport			Import		
	1990	2000	2011	1990	2000	2011
Afryka	3,1	2,3	3,3	2,8	1,9	3,0
Azja	23,0	28,5	32,7	21,5	25,0	32,3
WNP	1,7	2,3	4,3	1,9	1,2	2,9
Europa	48,9	40,8	36,2	49,3	41,3	37,3
Bliski Wschód	4,0	4,2	6,9	2,9	2,5	3,7
Ameryka Północna	16,3	19,0	12,5	19,3	25,0	16,8
Ameryka Południowa i Środkowa	3,1	3,1	4,1	2,4	3,1	4,0
Świat	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: jak pod tabelą 1; obliczenia własne.

Najważniejszymi uczestnikami handlu międzynarodowego są państwa europejskie. W roku 1990 wartość ich eksportu wyniosła 1,68 bln USD, a wartość importu – 1,75 bln USD, co stanowiło niemal 50% eksportu i importu światowego ogółem. Na drugim miejscu w tym samym roku znalazły się kraje Azji. Wartość jej eksportu była równa 792 mld USD, a wartość importu – 761 mld USD. Jej udział w światowej wymianie towarowej kształtował się na poziomie 23% w eksporcie i 21% w imporcie. Trzecim regionem, który miał znaczny udział w handlu światowym, była Ameryka Północna. W roku 1990 wartość jej eksportu wyniosła 562 mld USD i było to około 16% całego eksportu światowego. Wartość towarów przywożonych do państw Ameryki Północnej przekraczała 680 mld USD, co stanowiło ponad 19% importu światowego.

Trzy wymienione regiony odpowiadały za około 90% wymiany towarowej na świecie. Udział pozostałych regionów był na tym tle marginalny (łącznie było to około 10%).

Dane zamieszczone w tabelach 4 i 5 pozwalają stwierdzić, że w badanych latach sytuacja znacznie się zmieniła. Liderami światowego handlu nadal były kraje europejskie, ale ich przewaga nie była już tak duża jak w 1990 roku. Wartość dóbr wywożonych z tych krajów przekraczała w 2011 roku 6,6 bln USD, a dóbr przywożonych do nich osiągnęła niemal 6,9 bln USD. Jednak stanowiło to odpowiednio 36% światowego eksportu i 37% światowego importu. Kraje europejskie musiały „oddać” sporo miejsca na rynku międzynarodowym państwom azjatyckim. Ich eksport i import osiągnął w 2011 roku prawie 6 bln USD, a udział w światowej wymianie towarowej wzrósł do ponad 32% (zarówno w eksporcie jak i imporcie).

Pozycja Ameryki Północnej pozostała bez zmian. W roku 2011 była ona wciąż trzecim, ważnym uczestnikiem handlu światowego. Wartość jej eksportu wyniosła 2,3 bln USD, a wartość importu – około 3 bln USD. Udział państw Ameryki Północnej w światowym handlu nieco zmalał: w eksporcie do 12,5%, w imporcie – do 16,8%. W roku 2011 łączny udział omówionych trzech regionów w międzynarodowym handlu wynosił nadal ponad 80%.

Warto przy tej okazji przeanalizować Polskę jako podmiot w światowym handlu. Odpowiednie dane zamieszczono w tabeli 6.

W początkowym okresie transformacji udział naszego kraju w światowej wymianie towarowej wynosił około 0,3–0,4%, a w handlu Europy kształtował się na poziomie 0,7–0,8%. Nie dziwi zatem, że nasz kraj zajmował w 1991 roku 37 miejsce na liście światowych eksporterów oraz 38 miejsce na liście światowych

importerów¹. Po dziesięciu latach, w 2001 roku, znaleźliśmy się na 35 miejscu na liście światowych eksporterów oraz 27 miejscu na liście światowych importerów², co świadczy o niewielkim awansie Polski.

Tabela 6. Udział Polski w handlu światowym i wymianie Europy w latach 1990–2011 (w %)

Wyszczególnienie	Eksport			Import		
	1990	2000	2011	1990	2000	2011
Udział Polski w handlu Europy	0,8	1,2	2,8	0,7	1,8	3,0
Udział Polski w handlu światowym	0,4	0,5	1,0	0,3	0,7	1,1

Źródło: jak pod tabelą 1; obliczenia własne.

W ciągu badanych dwudziestu lat udział naszego kraju w światowym eksporcie zwiększył się 2,5-krotnie (wyniósł 1%), a udział w eksporcie Europy zwiększył się 3,5-krotnie (był równy 2,8%). Taką wzrostową tendencję jeszcze wyraźniej można zaobserwować w imporcie. Nasz udział w imporcie światowym wzrósł z 0,3% do 1,1% (3,5-krotnie), a udział w imporcie Europy – z 0,7% do 3% (ponad 4-krotnie). W analizowanym czasie Polska awansowała o 10 miejsc na liście światowych eksporterów (zajmuje 27 pozycję i aż o 14 miejsc na liście światowych importerów (w 2011 r. zajmowaliśmy na niej 24 miejsce)³.

3. Udział Polski w handlu światowym według grup towarowych

Handel światowy zdominowany jest przez produkty przemysłowe, szczególnie produkty przetwórstwa przemysłowego. Dane dotyczące struktury towarowej tego handlu przedstawiono w tabeli 7.

W roku 1990 przetworzone produkty przemysłowe stanowiły około 3/4 wszystkich dóbr, będących przedmiotem wymiany międzynarodowej. Szczególną pozycję zajmowały maszyny, urządzenia, sprzęt transportowy i produkty chemiczne. Przypadało na nie 45% handlu globalnego. Około 15% światowego handlu przypadało na produkty górnictwa, przy czym niemal w całości były to

¹ *International Trade Statistics 1992*, GATT, Genewa 1992.

² *International Trade Statistics 2002*, WTO, Genewa 2002.

³ *International Trade Statistics 2012*, WTO, Genewa 2012.

paliwa. Pozostałe niecałe 13% stanowiły produkty rolnictwa (w większości była to żywność).

Tabela 7. Struktura towarowa handlu światowego w latach 1990–2011 (w %)

Produkty	Eksport			Import		
	1990	2000	2011	1990	2000	2011
Produkty rolne	12,6	9,0	9,7	13,0	9,3	9,8
Żywność	9,6	7,1	7,9	10,0	7,2	8,1
Paliwa i produkty górnictwa	14,8	14,0	23,3	15,0	14,2	23,3
Paliwa	11,0	10,8	18,5	11,2	10,9	18,2
Przetwórstwo przemysłowe	72,6	77,0	67,0	71,9	76,5	66,9
Żelazo i stal	3,2	2,4	3,1	3,3	2,4	3,1
Produkty chemiczne	9,0	9,6	11,6	9,0	9,7	11,3
Farmaceutyki	–	1,8	2,9	–	1,8	2,9
Maszyny i sprzęt transportowy	36,8	43,2	33,5	36,0	42,5	33,5
Sprzęt telekomunikacyjny i biurowy	9,1	15,8	9,8	8,9	15,9	10,3
Komputery i pozostały sprzęt biurowy	–	6,1	3,2	–	6,0	3,2
Sprzęt telekomunikacyjny	–	4,7	3,9	–	4,7	3,8
Elementy scalone i elektroniczne	–	5,0	2,9	–	5,2	3,3
Pojazdy	9,7	9,5	7,5	9,5	9,1	7,3
Tekstylia	3,2	2,5	1,7	3,2	2,6	1,7
Odzież	3,3	3,2	2,4	3,3	3,2	2,4
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

kreska oznacza brak danych.

Źródło: jak pod tabelą 1; obliczenia własne.

W roku 2011 przetworzone produkty przemysłowe nadal znajdowały się na pierwszym miejscu, jednak ich udział w całości światowego handlu był nieco mniejszy (spadł do 67%). Maszyny oraz urządzenia różnego typu stanowiły około 33% całego handlu międzynarodowego, a produkty chemiczne – około 11% (był to wzrost w porównaniu z 1990 r.).

Bardzo wyraźnie wzrósł udział w światowym handlu produktów górnictwa. W roku 2011 stanowiły one ponad 23% (prawie o 10 pkt proc. więcej niż w początkach lat 90. ubiegłego wieku). Były to głównie paliwa, które w 1990 roku stanowiły 11% dóbr, a w 2011 roku – ponad 18%.

W badanym czasie udział produktów rolniczych w handlu światowym zmniejszył się z około 13% do niecałych 10%. W tej grupie dóbr wciąż najważniejszymi produktami były produkty żywnościowe.

Struktura towarowa polskiego handlu zagranicznego jest bardzo podobna do struktury handlu światowego, chociaż tendencje w tej dziedzinie są odmienne (tab. 8).

W naszej wymianie, podobnie jak w handlu światowym, dominują produkty przetwórstwa przemysłowego. W roku 1990 przypadało na nie około 63% eksportu Polski i 68% importu. Wśród nich najważniejszymi były maszyny, urządzenia, sprzęt transportowy (łącznie 28% dóbr eksportowanych i ponad 40% dóbr importowanych), a także produkty chemiczne (około 9–10% zarówno w eksporcie jak i w imporcie).

Tabela 8. Struktura towarowa handlu zagranicznego Polski w latach 1990–2011 (w %)

Produkty	Eksport			Import		
	1990	2000	2011	1990	2000	2011
Produkty rolne	16,9	9,8	12,1	11,7	8,1	10,0
Żywność	13,5	8,0	10,8	8,3	6,1	8,0
Paliwa i produkty górnictwa	20,2	10,0	9,9	20,2	13,7	16,7
Paliwa	–	5,1	4,9	23,8	10,9	13,1
Przetwórstwo przemysłowe	62,9	80,2	78,0	68,1	78,2	73,3
Żelazo i stal	7,4	3,4	3,0	3,2	2,9	4,8
Produkty chemiczne	9,7	6,8	8,9	9,3	14,1	14,6
Farmaceutyki	–	0,5	1,2	–	3,3	3,1
Maszyny i sprzęt transportowy	27,9	34,3	39,1	40,7	37,1	32,5
Sprzęt telekomunikacyjny i biurowy	2,5	4,0	7,0	7,4	9,4	7,5
Komputery i pozostały sprzęt biurowy	–	0,3	2,0	–	3,4	2,7
Sprzęt telekomunikacyjny	–	2,9	4,8	–	4,5	3,6
Elementy scalone i elektroniczne	–	0,8	0,2	–	1,5	1,1
Pojazdy	2,8	12,6	14,6	3,7	8,9	8,3
Tekstylia	2,1	2,6	1,2	2,3	5,1	2,2
Odzież	2,9	6,0	2,0	2,0	1,1	2,2
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kreska oznacza brak danych

Źródło: jak pod tabelą 1; obliczenia własne.

W roku 2011 przetworzone produkty przemysłowe wciąż tworzyły największą grupę dóbr, będących przedmiotem polskiego handlu zagranicznego. Ich udział był nawet większy niż w 1990 roku. Łącznie było to 78% naszego eksportu oraz 73% importu ogółem.

W ciągu dwudziestu badanych lat udział maszyn, urządzeń i sprzętu transportowego w polskim eksporcie wzrósł do prawie 40% (głównie dzięki pojazdom,

które stały się jednym z głównych produktów eksportowych Polski), natomiast ich udział w imporcie zmniejszył się do 32,5%. Oprócz nich istotną kategorią dóbr w polskim handlu zagranicznym były chemikalia. W porównaniu z 1990 rokiem ich udział w eksporcie nieco zmalał, ale w imporcie wzrósł zauważalnie (do 14,6%).

Maleje znaczenie produktów górnictwa i rolnictwa w naszej wymianie z zagranicą. Zaliczane niegdyś do tradycyjnych polskich produktów eksportowych, przestają nimi być. Produkty górnictwa stanowiły około 20% naszego eksportu oraz importu. W obu przypadkach w 2011 roku ich udział był mniejszy niż w 1990 roku: w eksporcie o 10 punktów procentowych, w imporcie o 4 punkty procentowe. Warto dodać uwagę, że prawie 80% importowanych produktów górnictwa stanowią paliwa, których w Polsce się prawie nie produkuje.

W roku 1990 produkty rolnicze stanowiły prawie 17% eksportu Polski, natomiast w 2011 roku ich udział zmalał do 12%. Udział tych produktów w imporcie utrzymywał się w badanym okresie na podobnym poziomie (10%).

Interesująca jest analiza udziału naszego kraju w wymianie międzynarodowej według poszczególnych rodzajów produktów (dane liczbowe zebrano w tab. 9). Z danych wynika, że w 1990 roku naszymi najważniejszymi produktami eksportowymi były żelazo i stal. Udział w eksporcie światowym wynosił 0,9%. Kolejne na liście były produkty górnictwa (0,6% tych dóbr dostarczała na rynek międzynarodowy Polska) oraz żywność (również 0,6% żywności pochodziło z Polski).

Dane potwierdzają także, że w badanym czasie zmieniła się nieco specjalizacja produkcyjna naszego kraju. W roku 2011 najważniejszymi polskimi produktami eksportowymi były pojazdy. Jednak w 1990 roku Polska dostarczała na rynek światowy jedynie 0,1% pojazdów, natomiast w 2011 roku już 2,1%. W końcu badanego okresu z Polski pochodziło 1,3% wszystkich przetworzonych dóbr przemysłowych (w 1990 r. tylko 0,4%).

Poprawiła się również pozycja Polski w handlu międzynarodowym produktami rolniczymi, szczególnie żywnością. Mimo że ich udziału w eksporcie naszego kraju malał, to wzrósł w eksporcie światowym. W roku 2011 Polska dostarczała na rynek światowy już 1,5% żywności, podczas gdy w początkowych latach 90. XX wieku zaledwie 0,6%.

W imporcie również nastąpiły pewne zmiany. W roku 1990 Polska importowała 0,7% paliw oraz jedynie 0,3% przetworzonych produktów przemysłowych i tyle samo produktów rolniczych, natomiast w 2011 roku udział produktów przetwórstwa przemysłowego zwiększył się do 1,2%. W badanym czasie znacznie

Tabela 9. Udział Polski w handlu światowym według grup produktów w latach 1990–2011 (w %)

Produkty	Eksport			Import		
	1990	2000	2011	1990	2000	2011
Produkty rolne	0,5	0,6	1,4	0,3	0,7	1,2
Żywność	0,6	0,6	1,5	0,3	0,6	1,1
Paliwa i produkty górnictwa	0,6	0,4	0,5	0,4	0,7	0,8
Paliwa	–	0,2	0,3	0,7	0,8	0,8
Przetwórstwo przemysłowe	0,4	0,5	1,3	0,3	0,8	1,2
Żelazo i stal	0,9	0,8	1,1	0,3	0,9	1,7
Produkty chemiczne	0,4	0,4	0,8	0,3	1,1	1,5
Farmaceutyki	–	0,1	0,5	–	1,4	1,2
Maszyny i sprzęt transportowy	0,3	0,4	1,3	0,4	0,7	1,1
Sprzęt telekomunikacyjny i biurowy	0,1	0,1	0,8	0,3	0,5	0,8
Komputery i pozostały sprzęt biurowy	–	0,0	0,7	–	0,4	1,0
Sprzęt telekomunikacyjny	–	0,3	1,4	–	0,7	1,1
Elementy scalone i elektroniczne	–	0,1	0,1	–	0,2	0,4
Pojazdy	0,1	0,7	2,1	0,1	0,7	1,3
Tekstyliia	0,3	0,5	0,7	0,2	1,5	1,4
Odzież	0,4	1,0	0,9	0,2	0,3	1,0
Ogółem	0,4	0,5	1,1	0,3	0,8	1,1

Kreska oznacza brak danych.

Źródło: jak pod tabelą 1, obliczenia własne.

wzrósł nasz udział w światowym imporcie stali i żelaza (z 0,3% do 1,7%), żywności (z 0,3% do 1,1%), tekstyliów (z 0,2% do 1,4%) oraz pojazdów (z 0,1% do 1,3%). W tym kontekście należy dodać, że udział Polski w światowym imporcie paliw utrzymywał w całym badanym czasie na zbliżonym poziomie (0,7–0,8%), pomimo że paliwa stanowią coraz mniejszą część naszego importu.

Podsumowanie

Analiza danych zaprezentowanych w pracy pozwala na sformułowanie kilku syntetycznych wniosków:

1. W rozwoju polskiego handlu zagranicznego występowały podobne tendencje jak w handlu światowym. Dotyczy to zarówno wartości, jak i wolumenu obrotów.

2. Handel światowy skoncentrowany był w trzech głównych regionach gospodarczych (Triada): Europie, Azji i Ameryce Północnej. Następowal jednak

wyraźny wzrost udziału regionu Azji w międzynarodowej wymianie towarowej. Ponadto była to tendencja trwała. W roku 2011 udział państw azjatyckich w handlu światowym był zbliżony do udziału Europy. Trudno się dziwić, skoro Chiny wysunęły się w 2011 roku na czołowego eksportera świata.

3. Struktura towarowa polskiego handlu zagranicznego jest podobna do struktury towarowej handlu światowego. Dominowały w nim przetworzone produkty przemysłowe, szczególnie maszyny, urządzenia, sprzęt transportowy oraz produkty chemiczne.

4. W badanych dwudziestu latach gospodarka Polski stała się bardziej otwarta i ściślej powiązana z rynkiem światowym. Dowodzi tego rosnący udział naszego kraju w wymianie światowej. Polskie przedsiębiorstwa coraz lepiej wykorzystały zarówno możliwość zaopatrywania się poza granicami kraju, jak i ułatwiony dostęp do zagranicznych rynków zbytu.

5. W eksporcie nastąpiła pewna zmiana jakościowa. O ile na początku okresu transformacji największy udział w eksporcie światowym miały żelazo i stal pochodzące z Polski, o tyle w 2011 roku najważniejszym produktem były pojazdy. Dostarczamy obecnie około 2,1% pojazdów na rynek międzynarodowy.

Literatura

International Trade Statistics 1991, GATT, Genewa 1991.

International Trade Statistics 1992, GATT, Genewa 1992.

International Trade Statistics 2001, WTO, Genewa 2001.

International Trade Statistics 2002, WTO, Genewa 2002.

International Trade Statistics 2012, WTO, Genewa 2012.

Rocznik Statystyczny Polski 2012, GUS, Warszawa 2012.

Statistical database, <http://stat.wto.org>.

**POLAND AS THE PARTICIPANT OF THE INTERNATIONAL TRADE
IN YEARS 1995–2011**

Summary

The aim of the paper is the analysis of the trends in the international trade and in Polish foreign trade in years 1995–2011. It is the time of the dynamic economical changes: the liberalization process in the international trade, a transformation process of the former socialistic countries. It was conducive to develop the world trade and Polish foreign trade.

The data confirm the dynamic growth of the volume and the value of the international trade. The calculations indicate that the rate of the growth of Polish foreign trade was higher than the rate of the growth of the world trade.

The international trade is concentrated in Europe, Asia and Northern America and the role of the Asian countries progressively increases. In researched period Poland promoted from 37 to 27 position in the world exportation and from 38 to 24 position in the world importation. The Poland's participation in the international trade generally increased from 0,3% in 1995 to 1,1% in 2011.

The main objects of the world and Polish trade are industrial products: machinery and transport equipment, chemicals.

Keywords: Poland's foreign trade, international trade